

DZIAŁALNOŚĆ PROF. TADEUSZA ORŁOWSKIEGO W RAMACH POLSKIEJ AKADEMII NAUK

Profesor Tadeusz Orłowski znaczną część swojego życia poświęcił pracy w Polskiej Akademii Nauk. Został wybrany do składu PAN jako członek korespondent w 1964 roku, był już w tym czasie lekarzem i uczonym o dużym autorytecie. Jego energia i doświadczenie sprawiły, że powierzano mu liczne i odpowiedzialne zadania. W roku 1971 został członkiem rzeczywistym PAN. W latach 1969–1980 i 1984–1989 był członkiem Prezydium PAN, a w latach 1972–1980 zastępcą sekretarza naukowego PAN. W latach 1969–1971 był sekretarzem Wydziału Nauk Medycznych PAN. Wymienienie jednak pełnionych w Akademii funkcji, chociaż wskazują na Jego ogromne zaangażowanie w życie naukowe, nie daje pełnego obrazu działania Profesora na rzecz rozwoju nauk medycznych, a zakres i wielokierunkowość tych działań są warte przypomnienia.

W czasie działania profesora Tadeusza Orłowskiego w PAN, nauki medyczne, podobnie jak inne działy wiedzy, znalazły się w okresie dynamicznego rozwoju. Zaowocowało to znacznym wzrostem publikacji naukowych i tworzeniem nowych jednostek grupujących niekiedy bardzo liczne zespoły, które doprowadzały do powstawania nowych kierunków badań. Wymagało to znacznego wzrostu nakładów na naukę i zmian w kierowaniu instytucjami naukowymi. Stosowane od lat mechanizmy sterowania nauką nie wystarczały, żeby nadążyć za postępem światowym. Profesor Orłowski uważał, że szybki rozwój kierunków badawczych wymaga możliwości równie szybkich przekształceń jednostek naukowych lub tworzenia nowych. Przykładem wcielenia w życie tego przekonania niech będzie stworzenie Instytutu Transplantologii przy Akademii Medycznej w Warszawie, z Jego inicjatywy i pod Jego kierownictwem. Był to również przykład integracji różnych kierunków badań w interesie postępu medycyny klinicznej.

Chociaż profesor T. Orłowski, jako internista i wybitny nefrolog, sam nie dokonywał przeszczepień narządów, ale doskonale rozumiał konieczność bliskiej współpracy z chirurgią dla uzyskania efektów w leczeniu schyłkowej niewydolności nerek. Utworzenie w 1975 roku Instytutu Transplantologii w Warszawie przyczyniło się do znacznego rozwoju zarówno pobierania narządów ze zwłok, jak i do skutecznego stosowania przeszczepiania narządów w kilku klinikach w Polsce.

W latach 70., PAN, z inicjatywy Komitetu Nauki i Techniki, uczestniczyła w przygotowywaniu tak zwanych programów węzłowych i resortowych, na które przeznaczano znaczne środki uzyskiwane przez jednostki naukowe w drodze konkursów. Profesor Tadeusz Orłowski popierał tę formę wsparcia działań naukowych i sam był koordynatorem jednego z takich programów (MZ12, dotyczącego leczenia niewydolności układu moczowego).

Profesor uczestniczył w organizowaniu nowych kierunków badań, głównie poprzez powoływanie placówek, na przykład wspomagał utworzenie Centralnego Banku Tkanek oraz sieci banków tkanek w Polsce (lata 1963–1975), inicjatywy zgłoszonej w roku 1962 przez profesorów Adama Grucę i Kazimierza Ostrowskiego. Profesor wsparł ideę utworzenia Centralnego Banku Tkanek, początkowo jako Zakładu przy PAN, a później (od roku 1970) jako jednostki Akademii Medycznej w Warszawie. Profesor T. Orłowski uczestniczył również w pracach, które doprowadziły do utworzenia Komisji Transplantologii przy Komitecie Immunologii. Komisja stała się jednostką nadzorującą i konsultującą tworzące się w tym czasie banki tkanek w Katowicach, Kielcach i w innych miastach. Komisja Transplantologii odbyła ponad 25 spotkań o charakterze szkoleniowym.

Profesor Orłowski wspomagał również tworzenie kilku zakładów immunologii klinicznej, tak ważnych w transplantologii narządowej.

Zawdzięczamy Mu również inicjatywy integracyjne w życiu naukowym. Przez lata, działała przy Komitecie Nauk Klinicznych PAN Komisja Nefrologiczna, którą profesor Tadeusz Orłowski stworzył i przez wiele lat prowadził. W roku 1997, Wydawnictwo Lekarskie PZWL opublikowało pod redakcją Profesora kolejne wydanie podręcznika *Choroby Nerek*. W przedmowie Redaktor dzieła zwrócił uwagę, że prawie wszyscy współautorzy książki, 33 osoby, są członkami Komisji Nefrologicznej. Zarówno podręcznik,

Profesor Tadeusz Orłowski otrzymał liczne nagrody i wyróżnienia.

Na zdjęciu utrwalono jedną z takich uroczystości – Profesor odbiera dyplom z rąk prof. Marka Krawczyka; w głębi stoi prof. Janusz Komender, z prawej prof. Magdalena Durlik.

jak i liczny udział lekarzy z wielu ośrodków w jego tworzeniu są dowodem na praktyczne zastosowanie głoszonych przez Profesora idei.

Przedmiotem zainteresowania profesora Tadeusza Orłowskiego była również technika medyczna. W latach 1958–1959 dializoterapia stała się jedną z ważnych metod leczenia w niewydolności nerek, z tych czasów pochodzą pierwsze doniesienia Profesora i rozpoczęcie prac nad konstrukcją dializatora według nowego pomysłu. Współpraca z inżynierami trwała przez całe życie zawodowe Profesora, do ostatnich tygodni życia udzielał się jako konsultant Instytutu Biocybernetyki i Inżynierii Biomedycznej PAN, współpraca dotyczyła między innymi opłaszczania izolowanych wysp Langerhansa do przeszczepienia.

Profesor uważał, że działalności lekarza zatrudnionego na uczelni medycznej lub w instytucie naukowym nie da się jednoznacznie podzielić na terapeutyczną, badawczą i dydaktyczną. Sfery te mocno się ze sobą łączą poprzez osoby pacjenta i lekarza, a także licznych współpracowników z innych jednostek badawczych pracujących na rzecz medycyny. Proces ten jest bardzo złożony i trudny do uregulowania administracyjnego.

Z racji uczestniczenia w pracach kierownictwa Polskiej Akademii Nauk, profesor Tadeusz Orłowski brał udział w wielu inicjatywach Akademii. Jedną z nich była organizacja Roku Kopernikańskiego w 1973 roku, dla uczczenia 500-lecia urodzin wielkiego astronoma. Rocznica ta znalazła oddźwięk międzynarodowy. UNESCO, wraz z Polską Akademią Nauk, zorganizowało Nadzwyczajny Kongres Międzynarodowej Unii Astronomicznej w Toruniu. USA uruchomiły stację orbitalną „Copernicus”.

Profesor Tadeusz Orłowski był stanowczy, małomówny i bardzo rzeczowy. Nigdy nie odmawiał wsparcia nikomu, kto zgłaszał się po radę lub pomoc.

Prof. dr hab. Janusz Komender
Członek rzeczywisty PAN

